

VISIO MAASEUDUSTA 2040

TULEVAISUUSTYÖSKENTELYN TARKOITUS

Euroopan komissio valmistelee pitkän tähtäimen visiota Euroopan maaseutualueille vuoteen 2040. Vision luominen tulee tehdä konsultoiden sekä maaseudun asukkaita, että paikallisia ja alueellisia maaseututoimijoita. Suomessa maaseutuverkotopalvelut organisoivat tulevaisuustyöskentelyprosessin, jossa maaseutu2040 -visio luotiin neljässä virtuaalityöpajassa. Työskentelyyn osallistui maaseudun toimijoita, julkisektorin edustajia, aluekehittäjiä, asukkaita ja yritysten edustajia sekä maastualueilta että kaupungeista.

**Mitä maaseutu
haluaisi olla 2040 -
toivottu tulevaisuus?**

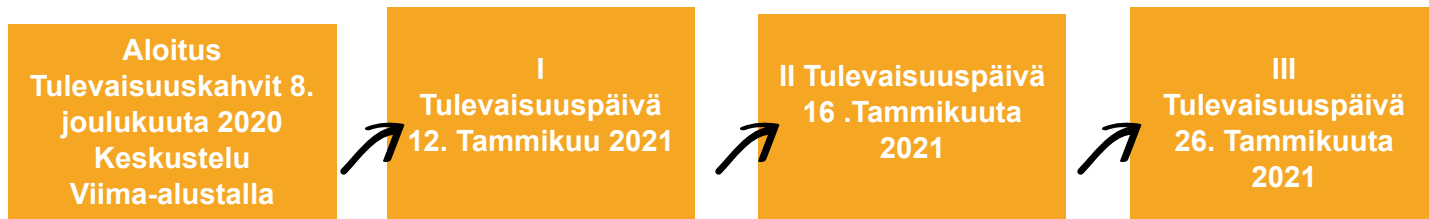
**Millainen maaseutu on
trendien valossa 2040 -
todennäköinen tulevaisuus?**

**Mitä toimenpiteitä
tarvitaan toivotun
tulevaisuuden
saavuttamiseksi?**

MITÄ TEIMME

Työpajat toteutettiin Zoom -verkkoalustalla ja dokumentaatiossa käytettiin Googlen työkaluja.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS

2020-2040

POLIITTINEN

Toivottu tulevaisuus

- Poliittinen tahtotila maaseutualueiden kehittämiseen on selvä
- Kansalaisaktivismi on noussut maaseutua kannattamaan
- Maaseutu-kaupunki -jaottelu on hiipunut
- Kunnissa on enemmän paikallista päätösvaltaa
- Digitalisaatio on parantanut kansalaisten osallisuutta ja osallistumista
- Nuoria kuunnellaan päätöksenteossa
- Kriisejä on opittu ennakoimaan

Todennäköinen tulevaisuus

- Kaikki kunnat eivät tartu mahdollisuuteen käyttää omaa päätäntävaltaa ja uudistua
- Kunnilla erilaisia tehtäviä kantokyvyn mukaan
- Kriisit yleistyvät ja niiden ratkaiseminen vie poliittisia resursseja muulta työltä

TALOUDELLINEN

Toivottu tulevaisuus

- Taloudellinen eriarvoisuus on vähentynyt
- Resursseja kohdentuu enemmän maaseudulle, myös ulkoisia ja ulkomaisia investointeja
- Valtio huolehtii sote-kustannuksista
- Yritystoiminta on lisääntynyt, monipuolistunut ja kansainvälistynyt. uorten yrittäminen on yleistä. Yhteisöllinen yrittäjyys on lisääntynyt.
- Digitalisaatio ja luontoon perustuvat hyvinvointiyritykset luovat uusia työpaikkoja.
- Palveluiden saavutettavuus on parantunut, myös yhdistyksillä maksullista palveluntuotantoa.
- Maa- ja metsätalouden kannattavuus on parantunut jalostusasteen nousun myötä
- Kaksoiskuntalaisuus tukee kuntataloutta, verotulojen tasaisempi jakautuminen
- Hiilensidonnasta ja vastaavista ympäristötoimenpiteistä maksetaan

Todennäköinen tulevaisuus

- Etä- ja paikkariippumaton työ ovat normaali työn tekemisen tapa
- Työpaikkojen määrä maaseudulla vähenee, koska väestö ja tuotanto keskittyvät isompiin taajamiin
- Uusia työpaikkoja syntyy yrittäjyyden myötä
- Palvelut ovat keskittyneet kaikilla maaseutualueilla
- Alueellinen eriytyminen näkyy kuntataloudessa. Kaikki kunnat eivät pysy vetovoimaisina. Kuntien taloudellinen tilanne johtaa rakenteellisiin muutoksiin.
- Metsätalouden tulevaisuus on epävarma, mutta on paljon uusia mahdollisuuksia
- Ilmastomuutos lisää maailmanlaajuisia muuttoliikettä ja ilmastopakolaisuutta

SOSIAALINEN

Toivottu tulevaisuus

- Paikallisyhteisöjen vastuu yksilön vastuun rinnalla on lisääntynyt
- Talkoohenki ja yhdessä tekeminen arkipäivää
- Kylätoiminta on uudistunut uuden sukupolven tarpeisiin
- Uuden aallon maallemuuttajia: citymaalaisia ja monipaikkaisia asujia
- Kouluttautuminen mahdollista maaseudulla hajautettujen ratkaisujen kautta
- Etätyö on normi. Virtuaalisuuden vastapainona kohtaamisia vapaa-ajalla ja matkailun merkeissä on entistä enemmän.

Todennäköinen tulevaisuus

- Yhteisöt ovat monimuotoistuneet. Kyläyhteisön merkitys on vähentynyt, sen sijaan harrastusryhmien sekä digitaalisten yhteisöjen merkitys on kasvanut.
- Digitaalisuus mahdollistaa sosiaalisten yhteyksien ylläpitämistä, mutta samalla "kuplautuminen" on lisääntynyt
- Monipaikkaisuus ja kausiasuminen ovat lisääntyneet. Etätyö ja monimuotoinen opiskelu ovat lisääntyneet. On syntynyt uusi työkuultuuri (etätyö/hybridi, joustavat työajat, työn ja vapaa-ajan sekoittuminen).
- Kansainvälisyys on lisääntynyt: kausityövoima, kv-kauppa, globaalisti toimivat yritykset, matkailu, monipaikkaisuus, maahanmuutto, pakolaisuus
- Koko Suomi on edelleen kauttaaltaan asuttua, mutta väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympärille. Alueiden välisessä ikäerossa on suuria eroja.

Toivottu tulevaisuus

- Toimivat digiyhteydet kaikkialla maassa
- Robotiikka ja tekoäly ovat laajasti ja jokapäiväisesti käytössä
- Digitaalisia palveluita mm. etälääkäri, monipalvelut itseohjautuvissa automaattiautoissa, pakettidrone
- Virtuaalisen sekä lisätyn todellisuuden hyödyntäminen palveluiden tuottamisessa yleistä
- Liikkuminen on helpottunut (teleportaus, nopeat junat) ja on ilmastoystävällistä
- Uusiutuva ja hajautettu energiantuotanto ja kiertotalous on toteutunut ja se on kannattavaa. Energiatuotannon omavaraisuus on lisääntynyt.
- Älytalot tuottavat ruokaa ja energiaa
- Automatisaatio ja älyteknologia on tehostanut ruoantuotantoa ja kannattavuus on parantunut
- Ruoantuotannon eettiset kysymykset ovat korostuneet, mm. geeniteknologia, missä ja miten ruoka tuotetaan
- Ihmiselle on edelleen sija työelämässä. Tekoälyn käyttö on laajentunut ruutiinitehtävissä. Uusi työ liittyy yhä useammin ihmisten harrastuksiin ja vapaa-aikaan, jota on enemmän.

Todennäköinen tulevaisuus

- Toimiva laajakaista on kaikkialla
- Sirpaloituneesta aplikaatiomaailmasta on päästy yhteensopivimpiin järjestelmiin
- Robotisaatio ja dronet ovat arkipäivää
- Ruoantuotantoa on yhä enemmän “valkuaisainetehtaissa”
- Peruspalvelut on helpommin saavutettavia, kun etäseuranta on levinnyt laajemmalle.
- Digitalisaatio on tiivistänyt sosiaalista kanssakäymistä samanmielisten kesken
- Kaikki eivät pysy mukana digitalisaatiossa
- On tapahtunut dualisoituminen arvopohjaisesti - paljonko annamme valtaa sille, että järjestelmät seuraavat ja tietävät meistä
- Paikasta riippumaton työn tekeminen on arkipäivää

YMPÄRISTÖ

Toivottu tulevaisuus

- On tapahtunut tasapainoinen, johdonmukainen ja globaali eteneminen ilmastomuutoksen hillinnässä
- Myös alueellista ja paikallista toimintaa liittyen etenkin uusituviin energialähteisiin, kiertotalouteen ja biopohjaisiin polttoaineisiin
- Digitalisaatio on parantanut kiertotaloutta ja kierrätystä
- Viljelijät ovat ympäristö- ja ilmastotyön edelläkävijöitä
- Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on edennyt. Näin myös taajamissa, joissa on kiinnitetty enemmän huomiota viheralueisiin sekä luonnon tuottamaan hyvinvointiin.
- Lähiluonnon merkitys hyvinvoinnille on kasvanut ja se tunnistetaan
- On luotu kompensatiomekanismit hiilen sidonnalle. Ympäristötoimista maksetaan korvaus. Metsien taloudellinen käyttö jatkuu.
- Sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä on syntynyt haasteita ruoantuotannolle

Todennäköinen tulevaisuus

- Ilmaston lämpeneminen on vaikuttanut luontoon ja viljelyyn ja elinkelpoiset asuinpaikat ovat vähentyneet globaalisti
- Hyvä ympäristö ja luonto on lääkettä ja ne tukevat hyvinvointia
- Ilmastomuutos on vaikuttanut myös maaseutuyrityksiin (erityisesti ruoantuotantoon). Tarvitaan nopeasti uuden teknologian käyttöönottoa, uusia viljelymenetelmiä ja lajikkeita ja toimivia yhteistyöverkostoja.
- Uudet lähienergia- ja bioenergiaratkaisut ovat lisääntyneet
- Kulutustottumukset ovat muuttuneet, mikä vaikuttaa myös ruoantuotantoon
- Lisääntyvä kaivostointa on uhka ympäristölle

ARVOT

Toivottu tulevaisuus

- Arvot ovat pehmentyneet - rahalliset arvot eivät ole tärkeimpiä
- Yhteisöllisyys ja jakamistalous on vahvistunut ja suvaitsevaisuus on lisääntynyt
- Ruoan kulutus on eettisempää ja enemmän kasvispainotteista
- Maaseutua ja maaseututoimijoita kunnioitetaan ja tehtyjä ympäristö ja ilmasto toimia arvostetaan
- Alueet ja ihmiset ovat yhdenvertaisia. Valinnanvapaus on lisääntynyt (mm. asuminen, työn tekeminen, yrittäminen, opiskelu)

Todennäköinen tulevaisuus

- Maaseutua arvostetaan
- Ihmisten itsekkyyks on kasvanut, sitoutuminen vähentynyt ja hetkessä eläminen lisääntynyt
- Kestävyys ja ilmastonmuutos ohjaavat ihmisten elämäntapoja
- Uudenlaisen yhteisöllisyyden tarve: digitaalisten yhteisöjen sekä arvopohjaisten ja harrastusryhmien nousu
- Digitalisaatio mahdollistaa sosiaalista kanssakäymistä, mutta kuplautumista tapahtuu entistä enemmän
- Hyperlokaalius ja paikalliset arvot tärkeitä: lähiluonto, lähimetsät, lähiliikunta, lähiruoka
- Arvot ohjaavat ryhmäytymistä ja se näkyy arjessa
- Aaltomainen kehitys: yhteisöllisyys heikkenee, mutta palaa
- Yksilön oikeuksien heikkeneminen "yhteisen hyvän" vuoksi

NUORTEN TYÖPAJAT

“Pidetään huolta, että on henkistä ja fyysistä tilaa. Ei olla negatiivisesti kuppikuntaisia vaan sallivia, empaattisia. Otetaan myös uudet ihmiset mukaan avoimesti. Pitää olla kohtaamispaikkoja. Aikuiset rohkeammin nuorten kanssa tekemisiin, kohdataan nuoret yksilöinä.”

‘Rakenna unelmien maaseutu’

Minecraft -pelialusta, Discord keskusteluun.

Video: <https://youtu.be/FDJyxHiDagk>

- Digitalisaatio näkyy kaikkialla
- Etätö
- Vihreää arkkitehtuuria taloissa, kylissä ja maisemassa
- Rakennuksissa ja rakennetussa ympäristössä paljon teknologisia, kestäviä ja kiertotalousratkaisuja (mm. energiaa ja ruokaa tuottavat älytalot, kierrätys)
- Uusiutuvat energialähteet (aurinko- ja tuulivoima, älytalot tuottavat energiaa omaan käyttöön)
- Ruokaa tuotetaan maataloilla, kasvihuoneissa ja pienimuotoisesti omissa kattopuutarhoissa ja palstoilla
- Paljon yhteisöllisiä ja jakamistalousratkaisuja (kyläsauna, grillipaikka, harrastuspaikkoja, julkinen liikenne)
- Luonto lähellä asuttuja alueita
- Maatilat tuottavat elämyspalveluita

‘Miten unelmien maaseutu saavutetaan?’

Puhujat: Saamelaiskärjäjien nuorten puheenjohtaja, nuori lypsykarjatilallinen tubettaja, nuorin suomalainen MEP.

Etätöpaja Zoomilla ja Googlen työkaluilla

- Maaseudun infrastruktuurin kunnossapito ja parannus (digi, liikenne, sähkö)
- Maaseutualueiden imagon parannus tutkimuksen, brändäyksen ja koulutuksen kautta
- Ilmastomuutoksen ehkäisy ja siihen sopeutuminen
- Luonnon monimuotoisuuden parantaminen
- Luonnon taloudellinen käyttö vs. luonnon monimuotoisuus ja luonto hyvinvoinnin resurssina - tasapaino
- Nuorten mukaanotto päätöksentekoon ja kolmannelle sektorille

MAASEUTUSUHTEET

Maaseutu on teknistä

Pohdimme Maaseutu2040 työskentelyn aikana, millaisia erilaisia maaseutusuhteita näemme tulevaisuudessa. Mikä on asuinpaikkamme? Mitä työtä teemme? Kuinka kiinteästi asetumme maaseudulle ja miten tapamme työtä vaikuttaa maaseutusuhteeseemme?

Seuraavassa diassa on kuvattu kahdeksan erilaista arkkityyppiä ja niiden erilainen suhde maaseutuun.

Bioerakko

Luovien alojen ammattilainen, tietotyöläinen, bloggari tai introvertti asiantuntija. Myös eläkeläinen tai Piilaakson pakolainen. Luonto tärkeä, hyvin kulutuskritiinen. Koti haja-asutusalueella, jos julkinen liikenne toimii.

Verkostoihin kiinnittynyt maalainen

Paluumuuttaja, jolla juuret maaseudulla, on käynyt opiskelemaan muualla. Myös uusmuuttaja, joka haluaa lähteä kaupungista. Hyvät verkostot ja kynnys yrittäjyyteen matala. Uusien teknologioiden rohkea kokeilija ja hyödyntäjä.

Vakituinen asuinpaikka

Huoleton tosiurbaani

Syntynyt kaupungissa. Kova osaaja omalla alallaan. Työkeskeinen, mutta haluaisi erottaa vapaa-ajan työstä. Vaativa, paljon elämispalveluita käyttävä. Joko ympäristötietoinen tai kulutuskeskeinen ja itsestään huolta pitävä tai boheemi ja 24/7 elävä.

Yhteisöllinen asuja

Nuori, lapseton henkilö tai pari, joka asuu vuokralla yhteisön omistamassa kiinteistössä (ydin)maaseudulla. Vapaa-aika ja harrastukset tärkeitä. Kokeilee ja hakee merkityksellisyyttä. Projektityyppiset työsuhteet, asiantuntijatyö, käsityöläinen tai taiteilija.

Maaseudulla asuva

Monipaikkainen, kiinnepiste maaseudulla

Asuu maaseudulla, mutta on myös kaupunkiasunto. Molemmat asunnot helposti ylläpidettävissä, ei liikaa sidoksia. Monialainen yrittäjä, asiantuntija, freelancer, joka hyödyntää etäyhteyksiä ja, virtuaalitodellisuutta. Kaipaa hyviä liikenneyhteyksiä.

"Tavis"

Maaseudulla asuminen sopii elämäntilanteeseen. Valitsee maaseudun tietoisien punninnan tuloksena tai "riittävää" toimeentuloa haki. Tärkeää arjen sujuvuus. Ammatteja, joihin etätyön lisääntyminen ei vaikuta.

Kaikkipaikkainen

Itsenäinen nomadi. Asuu siellä missä on töitä ja elämyksiä. Työnantajan tarjoama. asunto/majoitus

Asuinpaikka vaihtelee

Kaupungissa asuva

Kaksipaikkainen, kiinnepiste kaupungissa ja maaseudulla

Maaseudulta kotoisin oleva, käsistänsä osaava henkilö. Osallistuu yhteiseen toimintaan tarvittaessa. Arvostaa lähiruokaa ja hyviä palveluja. Työ on tärkeässä roolissa ja luontoarvot tärkeitä. Omistaa talon tai kiinteistön useammalta eri paikkakunnalta.

VISIO

Lumovoimainen maaseutu 2040 - hyvän elämän kasvualusta.

Se kestää, yrittää ja luo uutta yhdessä.

Visio sisältää ajatuksen elinvoimaisesta, yhteisöllisestä ja koko Suomelle hyvinvointia tuottavasta maaseudusta, jolle yhteistyö ja yrittäjyys ovat luonnollisia toimintatapoja. Maaseudun yritykset ovat monimuotoisia ja mukautuvia sekä hyvin verkostoituneita. Maaseudulla kestävyys on ydinasemassa, ja maaseutu kestää kovatkin ajat.

Lisäksi maaseutu on hieman mystinen: kerran sen lumon kokeneena ei voi pysytellä pois, vaan sinne palaa aina uudestaan. Väestö kasvaa ja maaseutu tarjoaa juuret, luonnon rauhaa ja yhteisöllisyyttä. Hyvää elämää joka päivä.

KEHITTÄMISEN KÄRJET

VASTUUTAHOT

ME KAIKKI

- Vastaanottava ilmapiiri
- Yhteisöllisyys ja osallisuus
- Maaseututietoisuus
- Ilmastonmuutos
- Teknologian käyttöönotto
- Monikulttuurisuus
- Oikean tiedon käyttäminen

YRITTÄJÄ (sisältää kaiken yrittäjyyden maaseudulla)

- Innovatiivisuus
- Teknologian käyttöönotto
- Jalostusasteen nosto
- Kiertotalousratkaisut
- Luonnon monimuotoisuus
- Palveluyrittäjyys, kokonaisvaltaiset palveluratkaisut esim. kestäväyyteen liittyen

KOULUTUS- JA TUTKIMUSORGANISAATIOT

- Koulutusmahdollisuudet
- Maaseututietoisuus ja tutkimus
- Innovatiivisuus
- Innovaatioiden, digitalisaation, robotiikan yms. jalkauttaminen alueille.

KUNNAT, MAAKUNNAT

- Kulkuyhteydet
- Monipaikkaisuus
- Koulutusmahdollisuudet
- Etätyömahdollisuudet ja asumismahdollisuudet
- Luonnon monimuotoisuus
- Yritystoiminnan edellytykset
- Osallistaminen
- Arjen sujuvuus

VALTIO, EU

- Tietoliikenneyhteydet ja edellytykset teknologian kehittämiseen
- Lainsäädännön esteiden purkaminen
- Paikallisen päätösvalan lisääminen, mm. kaksoiskuntalaisuus
- Puhtaan veden veden ja sen omistusoikeuksien turvaaminen
- Kulkuyhteydet
- Jokamiehenoikeuksien ja luontoarvojen säilyttäminen

Maaseutu2040

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

MAASEUTU.FI

Fasilitaattorit

FUTURES GARDEN

Consultancy for Regional Development **MDI**

